

Fra Andrija Kačić Miošić u Americi: predavanja sa znanstvenih skupova o fra Andriji Kačiću Miošiću održanih u Torontu 27. studenoga i Bostonu 7. prosinca 2004. godine, Kačić: Zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, sv. XXXIX. – XL., Split, 2007. – 2008., str. 280.

Na poticaj uredništva Zbornika »Kačić« održan je, u organizaciji Vinka Grubišića, predstojnika Katedre za hrvatski jezik i kulturu na Sveučilištu Waterloo (Kanada), i Vladimira Petranovića, predsjednika Torontskoga ogranka Hrvatske akademije Amerike, znanstveni skup posvećen fra Andriji Kačiću Miošiću. Skup je održan u Sveučilišnoj knjižnici u Torontu 27. studenoga 2004. te se ondje predstavljena izlaganja, dopunjena s nekoliko novih priloga, objavljuju u prvom dijelu Zbornika »Kačić« za 2007. – 2008. godinu. Drugi dio Zbornika odnosi se na pripreme za obilježavanje 300. obljetnice protuosmanske obrane Sinja (1715.–2015.), dok treći dio Zbornika sadrži uobičajene rubrike (kazala, popis suradnika, izdanja Zbornika »Kačić« i drugo).

Prvi i opsegom najveći dio Zbornika naslovljen je »Fra Andrija Kačić Miošić u Americi« (11–196). Nakon »Proslova« iz pera fra Hrvatina Gabrijele Jurišića, glavnog urednika Zbornika »Kačić« (7–10), te pozdravnih govora (13–18) Vladimira Petranovića, Marija Livaje (generalni konzul Republike Hrvatske u Mississaugi) i fra Hrvatina Gabrijele Jurišića, ovaj tematski blok započinje tekstom Vinka Grubišića »Recepcija Kačićeva »Razgovora ugodnog naroda slovinskoga« u zemljama engleskoga jezika« (23–39). Autor navodi da su engleski čitatelji glavno Kačićevo djelo upoznali vrlo brzo nakon njegova objavljivanja, posredstvom engleskoga prijevoda Fortisova djela *Put po Dalmaciji* (1778.). U svome djelu Fortis se kritički osvrnuo na Kačićev opus, smatrajući ga skupljačem narodnih pjesama te nepouzdanim povjesničarom. Ipak, popularizaciji Kačićeva spjeva pomogao je J. G. Herder, koji je tri njegove pjesme uvrstio u djelo *Stimmen der Völker in Liedern* (1778./79.), a djelomično je Fortisovu nepravdu ispravio William R. Morfill (*Slavonic Literature*, 1883.), koji Kačića smatra prethodnikom romantizma. »Prijevodi pjesama fra Andrije Kačića na strane jezike i njihov utjecaj na europski romantizam« tema su istraživanja fra Hrvatina Gabrijele Jurišića (41–51). U ovome članku autor donosi podatke o starijim i novijim prijevodima i izdanjima Kačićevih pjesama na 14 jezika, poredanih kronološkim slijedom.

U radu naslovljenom »Vizije rata i povijesti u djelu fra Andrije Kačića« Ivo Šoljan (53–58) ukazuje na Kačićevo djelo kao na posvjedočenje iskustva rata i borbe te navodi i tumači neka konkretna mjesta koja se odnose na pojedine epizode iz hrvatske i slavenske povije-

sti. Tekst Barbare Šešelj »Tri stoljeća uz fra Andriju Kačića Miošića« (59–68) započinje osvrtom na neke znamenite Kačićeve prethodnike (Pavao Ritter Vitezović, Filip Grabovac, Mateša Antun Kuhačević), a u svom se središnjem dijelu bavi osnovnim obilježjima Kačićeva opusa, kao i njegovom recepcijom među Hrvatima, ali i među drugim slavenskim narodima. Naglašava se važnost Kačićeva djela za proces standardizacije hrvatskoga jezika te nabrajaju primjeri umjetničkih djela posvećenih tom najčitanijemu hrvatskomu pretpreporodnom piscu. Slijedi tekst Ane Bačić »Fra Andrija Kačić Miošić u njemačkoj književnosti« (69–78) u kojem se autorica bavi prijevodima Kačićevih pjesama na neke strane jezike, a poglavito njegovom recepcijom u njemačkome jeziku (prijevodi J. G. Herdera 1778., W. Gerharda 1828. te M. Spitzera 1894. i 1896. godine).

Središnja tema priloga, koji potpisuje Anita Mikulić-Kovačević (»Od 'Ljetopisa popa Dukljanina' do 'Razgovora ugodnoga naroda slovinskoga: Sv. Vladimir, kralj i mučenik'«) (79–88), Kačićeva je pjesma o kralju Vladimiru (objavljena u drugom izdanju *Razgovora ugodnoga* 1759. godine), njegovu sužanjstvu i mučeništvu, te o Kosari, kćeri cara Samuila. Autorica zaključuje kako ova sugestivna balada nosi snažnu poruku o pobjedi Dobra nad Zlom, o čemu svjedoči lik mučeničkog Vladimira.

Fra Andrija Kačić Miošić više je godina djelovao kao *lector generalis* u Šibeniku te je dobro poznao taj grad, njegovo stanovništvo i prošlost. Upravo je »Šibenik u pjesmama fra Andrije Kačića« tema priloga koji potpisuje Saša Mrša (89–100). Donosi se pregled Kačićevih pjesama posvećenih Šibeniku u vrijeme Kandijskoga rata te poimenično navode neki od zaslužnika (zavičajem iz šibenskoga kraja) za onodobnu protuosmansku obranu grada i Dalmacije (Vuk Mandušić, Šimun Bogetić, serdar Ivan Šandić i drugi).

Slijedi rad Vladimira Bubrina »Ivan Meštrović i fra Andrija Kačić Miošić« (101–114) u kojem autor ukazuje na neke manje poznate pojedinosti vezane za Meštrovićevu inspiraciju Kačićem i njegovim djelima. Naime, u svojoj je 16. godini hrvatski kipar spjevao epsku pjesmu u desetercu u kojoj je opisao život Starca Milovana; 1954. upravo je Meštrović autor predgovora Kačićeva *Razgovora ugodnoga* objavljenog u Chicagu u izdanju Hrvatske franjevačke tiskare, a iz toga doba potječe i Meštrovićev spomenik slavnome piscu, podignut u Bristu 1960. godine.

Za proučavanje franjevačke sredine Kačićeva života i djelovanja osobito je važan prilog fra Vicka Kapitanovića »Fra Andrija Kačić Miošić i njegov franjevački krug« (115–136). Rad se zasniva na proučavanju podataka iz Arhiva Franjevačke provincije Presvetoga Otкупitelja u Splitu te je upravljen na Kačićev nastavnički krug u Zaostrogu, Šibeniku i Sumartinu, kao i na neke poznatije studente koje je Kačić podučavao.

U radu »Novovjeki pogledi na epsko pjesništvo fra Andrije Kačića Miošića« Miljenko Buljac (137–168) daje zbirni osvrt na Kačićevu epiku te ukazuje da – iako ona nema visokih umjetničkih dosegâ niti je njima težila – ima iznimnu ulogu u povijesti hrvatske književnosti i kulture. Antonija Zaradija-Kiš autorica je priloga pod naslovom »Intencije pučkoga u Kačićevu »Razgovoru ugodnomu«« (169–176). Pristupajući proučavanju *Razgovora ugodnoga* u kontekstu pučke književnosti, autorica ističe kako je istraživanje vođeno trima temeljnim pojmovima (propovijed, strah Božji i junaštvo). Naglašava se kako *Razgovor ugodni* nije samo još jedna u nizu predodžaba Osmanlija u hrvatskoj književnosti, već je riječ o jednom od ključnih literarnih trenutaka koji suprotstavlja pojmove

junaštva i zločinstva, u čemu prije svega pojam tolerancije ima odnosno treba imati presudnu ulogu.

Završni tekst u prvome bloku Zbornika potpisuje fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić (»Fra Andrija Kačić Miošić u Americi«, 177–196). Autor ukazuje na prisutnost Kačićeva opusa među hrvatskim iseljeništvom, ponajprije kroz pisanje naših znanstvenika u dijaspori, proslavu obljetnice Kačićeva rođenja 1954. godine, objavljivanje *Razgovora ugodnoga* u Chicagu iste godine te Meštovićeve model (zamišljen upravo u Americi) za Kačićev spomenik u Bristu.

Drugi dio Zbornika »Kačić« naslovljen je »U susret 300. obljetnici veličanstvene obrane Sinja (1715.–2015.)« (197–245). Prvi tekst dramsko je djelo Velimira Borkovića »Opsada Sinja 1715. godine« (199–214), dok u drugom radu fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić donosi osvrt na uprizorenje spomenute drame (»Konačno izvedena ‘Opsada Sinja 1715. godine’«, 215–245).

Na kraju Zbornika sadržan je popis suradnika u ovome broju (247–248), popis slika (249–250), kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmova (251–260), preporuke uredništva (261–270), popis izdanja Zbornika »Kačić« (271–276), sadržaj (277–279) te upute suradnicima (280).

Fra Andrija Kačić Miošić i njegovo djelo, ponajprije *Razgovor ugodni naroda slovinskoga* – jedna od najčitanijih hrvatskih knjiga uopće – zasigurno su istraživački neiscrpane i poticajne teme. Ovim opsežnim tematskim blokom Zbornika »Kačić« osvijetljene su i čitateljstvu predstavljene neke od tema vezanih uz Kačićev opus, prije svega uz recepciju njegova stvaranja u stranim zemljama. Za proučavatelje lika i opusa fra Andrije Kačića Miošića stoga će ovaj broj Zbornika biti dragocjeno i vrlo uporabljivo štivo.

Lovorka Čoralić